

SEÇME (SELEKSİYON)

- Doğal ya da hazır popülasyonda seçme
- Yapay (melezleme) popülasyonda seçme

Teksel Seçme (Saf Hat Seleksiyonu)

- Tohumluğun saflığını bozulmadan koruma
- Tohumluğun bozulan özelliklerini düzeltme (saflaştırma)
- Yerel çeşitlerden yeni çeşit geliştirme

Aşamaları:

- Amaca uygun seçmeler
- Döl sıralarının yetiştirilmesi
- Tekrarlamalı denemeler

Teksel Seçme (Safhat Seleksiyonu)

Kendini dölleyen bitkilerin ıslahında kullanılan en eski yöntem olarak bilinen safhat seleksiyonunun bilimsel esasları son yıllardaki çalışmalarla açıklık kazanmıştır. Doğada çok yavaş oluşan kalıtsal değişimler bu yöntemin temelini oluşturur. Birçok kuşak süresince olabilen doğal melezlenmeler ve yeni kombinasyonlara bağlı olarak, popölasyonda "mutant alleller" dağılım gösterirler. Türlerin bu karışımı sonucunda, bitki ıslahçıları seçeceği bitkilerin homozigot olmasını ister ve bu karışık popölasyondan büyük bir dikkatle safhat elde etmeye çalışır.

Bu prensiplerin uygulanması, kendini dölleyen bitkilerin değişen popölasyonlarında modern seleksiyon programlarının geliştirilerek uygulanması sağlanmıştır. Kendini dölleyen bitkiler arasından bir ya da iki karakter yönünden farklılık gösteren bitkiler yeni eřitleri oluşturacak safhatlar olarak korunmuşlardır. Safhat seleksiyon ıslahında her safhat yeni bir çeşit oluşturur.

Teksel Seçme (Saf Hat Seleksiyonu)

1. YIL

**Islah Edilecek Populasyondan
(Karışık Populasyon, Eski Çeşit, Açılan Döller)
200-1000 Bitki Seçimi**

2. YIL

**Sıraya Bitki ya da Başak Ekimi
Amaca Uygun Sıra Seçimi
Seçilen Sıraların Ayrı Hasat-Harmanı**

3. YIL

**Hatların Gözlem Bahçesine Ekimi
(İstenilen Karakterlere Göre Seçmelerin Yapılması)**

4.- 6. YILLAR

**Tekrarlamalı Ön Verim Denemeleri
(Standartlarla Karşılaştırmalı)**

7.- 9. YILLAR

**Tekrarlamalı İleri Verim ve Bölge Verim Denemeleri
(Standartlarla Karşılaştırmalı)**

ve

**Üstün Çeşit Adayının Belirlenmesi
Tohumluk Üretimi**

Toptan Seçme (Mass Seleksiyon)

Toptan seçme yöntemi bitki ıslahında uygulanan eski yöntemlerden biridir. M.Ö. 2500-3000 yıllarında Sümerler, Babilliler ve Mısırlıların gerek tek yıllık kültür bitkilerinin ve gerekse çok yıllık yem bitkilerinin ve meyve ağaçlarının seçiminde başarıyla uyguladıkları yöntemdir. O günlerden günümüze kadar her ülkenin çiftçisi toptan seçme yöntemini uygulamaktadır. Türk köylüsü buna "**eneme**" adını vermiştir. Köylü tarlasından göze en dolgun gelen başakları toplayarak 3-4 yılda bir kez tohumluğunu saflaştırmaktadır. 1900 yılından sonra hemen tüm dünya çiftçileri bu yöntemi bitki ıslahında uygulamaya başlamışlardır.

Kendini dölleyen bitkilerde morfolojik görünümleri aynı olan bitkilerin seçilip hasat edilmesi, tohumlarının karıştırılıp gelecek yıl ekilmesine "**toptan seçme**" denir. Başka bir deyişle, çiftçi tarlalarında ya da introdüksiyon parsellerinde aynı görünüşte olan amaca uygun bitkilerin topluca seçilmesidir.

Toptan Seçme (Mass Seleksiyon)

- Yerel çeşitlerin hızlı ıslahında
- Tohumlukların saflığını korumada

a) Basit Toptan Seçme

1. YIL

Islah Edilecek Populasyondan
(Karışık Populasyon, Eski Çeşit, Açılan Döller)
Fenotipleri Aynı Bitkilerin Seçimi
Toplu Hasat-Harman

2. YIL

Ön Verim Denemeleri
(Standart Çeşitlerle Karşılaştırmalı Olarak)

3. – 6. YILLAR

Tekrarlamalı Ön Verim ve İleri Verim Denemeleri
(Standart Çeşitlerle Karşılaştırmalı Olarak)

7. YIL

Tekrarlamalı İleri Verim ve Bölge Verim Denemeleri
Tohumluk Üretimi
(Çeşit adayının ya da iyileştirilmiş Çeşidin)

TOPTAN SEÇMENİN DEZAVANTAJI

Grup olarak seçilen bitkilerin homozigot mu heterozigot mu olduğunu anlamak zor

Çevre koşulları bitkinin gelişmesi ve safiyeti üzerinde etkilidir.

b) Döl Kontrollu Toptan Seçme

**Toptan seçmede başarıyı artırmak için yapılır
Genotipik – Fenotipik özellik belirlemek için yapılır**

1. YIL

**Islah Edilecek Populasyondan
(Karışık Populasyon, Eski Çeşit, Açılan Döller)
Fenotipleri Aynı Bitkilerin Seçimi**

2. YIL

**Sıraya Bitki ya da Başak Ekimi
Amaca Uygun Sıra Seçimi
Seçilen Sıraların Toplu Hasat-Harmanı**

3. YIL

**Ön Verim Denemeleri
(Standart Çeşitlerle Karşılaştırmalı Olarak)**

4. – 7. YILLAR

**Tekrarlamalı Ön Verim ve İleri Verim Denemeleri
(Standart Çeşitlerle Karşılaştırmalı Olarak)**

8. YIL

**Tekrarlamalı İleri Verim ve Bölge Verim Denemeleri
Tohumluk Üretimi
(Çeşit adayının ya da İyileştirilmiş Çeşidin)**

Döl kontrollü Toptan Seçme:

Toptan seçme yönteminde başarıyı artırmak ve özellikle seçilen bitkilerin fenotipine çevre koşullarının ya da genotipin etkisini belirlemek amacıyla, **birinci yıl seçilen bitkiler ikinci yıl ayrı sıralarda yetiştirilir.** Bunlar arasında amaca uygun, seçme yapıldıktan sonra, üstün hatlar üçüncü yıl karıştırılarak ekilir. Bundan sonra, basit toptan seçmedeki işlemler uygulanır.